

Linda Čechová-Sítková:

Varhany v instrumentálních komorních obsazeních v české tvorbě po roce 1945

Disertační práce, Praha 2013, počítačový tisk 160 stran.
Oponentský posudek

Disertační spis Lindy Čechové-Sítkové má atraktivní téma zasahující do dosud pramálo zmapované oblasti novodobých dějin české hudební kultury. Je vcelku přehledně, logicky uspořádaný: na ploše devíti výkladových kapitol autorka postupně probírá poměrně rozsáhlou skupinu téměř šedesáti kompozic českých skladatelů určených varhanám v komorní spolupráci s jednotlivými nástroji nebo komorními soubory. Autorka v úvodu svého spisu poměrně přesvědčivě zdůvodňuje svou motivaci k sepsání této práce a oponent k její argumentaci může dodat ještě i fakt, že jde o první pokus svého druhu a takového rozsahu. Už to samo o sobě představuje důležitý příspěvek k poznání moderní historie české hudby, která zvláště pro období po 2. světové válce příliš početnou odbornou literaturou věru neoplývá. Nadto je autorčin přístup k problematice specifický svým akcentem na problematiku interpretační, což je v naprostém souladu se zaměřením jejího doktorandského studia – totiž na teorii interpretace. Autorka se při pojednání jednotlivých skladeb záměrně a zcela správně vyhnula strukturálním analýzám a věnovala se přednostně problematice interpretační, zejména složce interpretace varhanních partů dotyčných skladeb.

Míra hloubky analytických sond se případ od případu různí – od maximálně stručných, několikařádkových charakterizačních zmínek až po několikastránkové rozborů. Tato proporční nevyváženost nemusí být celku práce na závadu a ani v tomto případě nepředstavuje nijak zvlášť rušivý element. Je samozřejmě ovlivněna řadou faktorů, zejména autorčinými vlastními interpretačními zkušenostmi s danou skladbou, významnou roli zde dozajista sehrála i dostupnost spolehlivých zprostředkujících údajů z odborné literatury. Čtenář spisu nemůže nepostřehnout, že bezkonkurenčně nejvíce prostoru je věnováno kompozicím Petra Ebena, v nichž kromě zmíněné autorčiny vlastní interpretační zkušenosti hraje neoddiskutovatelnou roli i monografická literatura, především monografie K. Vondrovicové vybavená velkým množstvím Ebenových vlastních autorských komentářů ke svému dílu. To je pro každého autora teoretického spisu významný zdroj informací a východisko pro eventuální formování jeho vlastních názorů na ten či onen konkrétní problém.

Konstatovanou disproporčnost v sestavě analytických sond by ovšem bylo možné poněkud zmírnit např. vyjmutím skupiny těch nejkratších zmínek z výkladových partií a jejich zařazením do partie dokumentační – tedy do relativně úplného soupisu tvorby, který za hlavní výkladovou partií následuje. Nebylo by to celku spisu na závadu, protože celá tato disertace je de facto odborně komentovaným soupisem (respektive výběrem ze soupisu) tvorby. To koneckonců potvrzuje i vnitřní řazení jednotlivých skladeb – abecední podle příjmení autorů.

Připomínky k metodě analytických sond by v tomto případě nebyly na místě: interpretační analýza jednak doposud svou jednotnou metodiku nemá a nadto v mnoha moderních teoriích analýzy dnes převládá tendence k vymanění se ze závazné, leč stereotypní metodologie směrem k individuálnímu přizpůsobení analytické metody individuálním vlastnostem analyzovaného díla. Autorka vlastně tento moderní trend - nejspíš zcela spontánně (o studiu odborné literatury na toto téma se v disertaci nepíše) - alespoň v elementární podobě aplikovala a tím učinila své analytické poznámky poučné i věrohodné nejen pro profesionální interprety, nýbrž i pro poučené laiky.

Po stránce jazykové a stylistické nemá posuzovaný spis žádné závažné nedostatky, jazyk je čtivý, srozumitelný – a (což konstatují se zvláštním potěšením) zbavený moderních formulačních a stylistických nešvarů, s nimiž se, bohužel, v poslední době v písemných (ale i v ústních) projevech mladší generace setkávám ke své značné nelibosti. Snad jediný jazykový problém, na který musím upozornit, je slovo „syntezátor“. V posuzovaném spise je (na str. 135)

užíván střídavě ve dvou verzích: jako „syntetizátor“ a jako „syntetizér“. Existuje-li více přípustných forem, užívejme v psaném textu zásadně vždy jednu, kterou jsme si zvolili. V tomto případě jsou přípustné formy dvě: synteziátor (dnes nejběžnější) a syntetizér. Slovo „syntetizátor“ je špatně a rozhodopádně se jeho užití vystříhejme!

Připomínky a náměty:

Pro diskusi při obhajobě bych autorce navrhl následující okruhy problémů:

- a) z jakých zdrojů čerpala při sestavování soupisu skladeb pro svou disertaci? V textu jejího spisu se o tom nic nedočteme a přitom je to údaj velice významný
- b) proč do svého výkladového textu nezařadila alespoň zmínku o Kabeláčově III. symfonii pro varhany žesťový soubor a tympány, když tam naopak zařadila skladbu Marty Jiráčkové „Hodina skladby“ op. 35, která je na tom co do obsazení principiálně stejně jako Kabeláčova III. symfonie – počítá totiž se skutečným smyčcovým orchestrem a tympány, čili z tohoto hlediska nejde o dílo komorní. Nadto, Kabeláčova III. symfonie původně neměla být symfonií a stala se jí až v průběhu tvorby. Nepožadoval bych zařazení Kabeláčovy III. symfonie přímo do analýz, ale má-li autorka podkapitulu 1.4. svého spisu vyhrazenou pro skladby pro varhany a soubor žesťových nástrojů, pak tam zmínka o tomto významném díle rozhodně patřila s připomínkou, že nejde o komorní dílo a nebude tudíž v rámci spisu dále pojednáno.

Pro případ úvah o eventuálním publikování spisu bych autorce doporučil:

- a) detailně vyčistit text od občasných překlepů (zvláště překlepy v datacích mohou být matoucí – J. Ropek: Introduction and fugue for trumpet and organ, vznik 1997, vydáno 1985).
- b) partii o historii melodramu v kapitole 5. bych doporučoval buďto zcela vypustit (není v tomto kontextu nutná) nebo náležitě faktograficky vybavit
- c) doplnit občas chybějící dokumentační údaje o roku vzniku skladeb. Ve většině případů je autorka uvádí, čímž si vytváří precedens pro jejich systematické uvedení ve všech případech. Není-li rok vzniku dohledatelný nebo známý, je nutno tuto skutečnost explicitně uvést
- d) v závěrečné kapitole provést náležité shrnutí a vyhodnocení autorčiných úvah a postřehů k teorii interpretace, které jsou plynule rozptýlené na celé ploše výkladového textu a měly by být v Závěru náležitě shrnuty eventuálně zobecněny – k tomu totiž Závěr odborného textu slouží především.

SUMMA SUMMARUM: Disertační spis Lindy Čechové-Sítkové *Varhany v instrumentálních komorních obsazeních v české tvorbě po roce 1945* odpovídá nárokům kladeným na teoretickou práci tohoto druhu. Autorka v něm prokázala své znalosti, schopnost teoretického uvažování o zvoleném problému i schopnost náležitě teoreticky zužitkovat a formulovat své praktické zkušenosti interpreta. Doporučuji tudíž, aby posuzovaný spis byl přijat k obhajobě.

V Praze 10. června 2013

Jaromír Havlík